

Висновки. Отже, міжособистісні стосунки дітей молодшого шкільного віку залежать від багатьох чинників, серед яких успішність у навчанні, потреба в спілкуванні, взаємна симпатія, спільність інтересів. Кожна дитина займає особливе положення й у системі особистих, і в системі ділових стосунків, на які впливають успіхи дитини, її особисті переваги, інтереси, мовна культура, індивідуальні етичні якості. Систематичне, цілеспрямоване застосування прогулянок збагачує життя дітей в навчальних закладах, ГПД, допомагає значно підвищити виховної роботи.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробці методичних рекомендацій проведення прогулянок в ГПД як засобу різностороннього розвитку та формування міжособистісних стосунків учнів молодшого шкільного віку.

Список використаної літератури:

1. Бодальов, А. А (1995). Особа і спілкування: Вибр. психол.тв. Москва : Міжнар. псих. акад. 326 с.
2. Голубенко, М. К. (2012). ГПД: вихователю на кожний день. Київ: Шкільний світ. 120 с.
3. Гордейчук, О. Є. (2010). Організація навчально-виховного процесу в ГПД. Київ: Шкільний світ. 120 с.

СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ САМОРОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ

УДК 159.923.2

Іовіцина Катерина Георгіївна,

*аспірантка кафедри сімейної та спеціальної педагогіки і психології,
Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського,*

Актуальність дослідження. В умовах глобальної світової пандемії та самоізоляції, а також суспільної нестабільності, коли виникають нові види діяльності, відбувається перехід від звичайних умов діяльності до дистанційних, трансформується все, що існувало раніше та адаптується до нових умов, ключовою для успішного існування особистості у світі стає її здатність до визначення життєвого шляху, оволодіння власним розвитком та формування нових якостей і здібностей, тобто здатність до саморозвитку.

Саме в цей час гостро стало питання про визначення саморозвитку особистості, його сутності та особливостей.

Короткий аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми. В Україні найбільш глобальними дослідженнями саморозвитку особистості є дослідження І. Д. Бега, М. Й. Боришевського, С. Б. Кузікової, С. Д. Максименка, М. Л. Смульсон, С. О. Ставицької та ін. Також сьогодні досліджуються основні теоретико-методологічні підходи до проблеми саморозвитку (О. В. Федан та ін.), різноманітні чинники саморозвитку, а саме комунікативні, емотивні чинники, креативність та рефлексія, релігійні орієнтації (О. І. Зімовін, Є. В. Карпенко, Ю. С. Мельник, В. В. Оверчук, О. Ю. Осадько та ін.), зміни траєкторій саморозвитку у складних життєвих ситуаціях (І. В. Березко та ін.).

Мета наукової публікації. Визначення поняття саморозвитку особистості, його сутності та особливостей.

Виклад основного матеріалу дослідження. Визначаючи сутність процесу саморозвитку, звернемося до історії виникнення цієї досліджуваної проблеми.

Одна з ранніх згадок про прояв саморозвитку належить одному з семи мудреців Фалесу Милетському, якому приписується вислів "пізнай самого себе" і який вказав, що на світі найважче, - "пізнати себе". Відоме також висловлювання Геракліта: "Я досліджую самого себе".

Йому вторить Сократ, що охарактеризував людину як істоту, що постійно шукає самого себе, перевіряючи ще раз, випробовуючи себе і умови свого існування. Він підкреслював, що краща людина та, хто більше усіх намагається удосконалюватися, і щасливим є той, хто усього сильніше відчуває, що він дійсно удосконалюється.

Демокрит підкреслював важливість автономії душі і власного «Я», які виступають в якості критерію моральних оцінок. Платон в розкритті даного феномену виходить з поняття «самопізнання», «самовизначення» аж до «самовдосконалення».

В античній філософії закладена основа розуміння особливого типу саморозвитку – саморух, змістом якого було «вирощування» людяності. Е. Кант бачить в саморозвитку вирощування в собі свого кращого «Я» в боротьбі зі своїми недоліками.

Е. Кант дійшов дуже важливого висновку, що створення в собі морального закону і є становленням особистості.

Аналіз філософської літератури свідчить, що переважна більшість учених-філософів зверталась до проблеми саморозвитку особистості.

Тобто усі філософи розглядали саморозвиток з позитивної точки зору. Хоча може бути й навпаки. Особистість постійно намагається саморозвиватися, самовдосконалюватися, втрачаючи на це багато сил та ресурсів, як фізичних, так і матеріальний, й таким чином, виснажується, втомлюється.

Українські дослідники В. Лозовой та Л. Сідак у своїх працях розглядають процес накопичення й становлення ідей, поглядів, концепцій про саморозвиток особистості від давніх часів до сьогодення. Так, вони стверджують, що саморозвиток особистості – це не просто залежна від особистості антропологічна проблема, сьогодні це важлива соціальна проблема, яка очікує свого адекватного осмислення, а саме: наскільки суспільство створює відповідні умови для самореалізації особистості, стимулює її саморозвиток чи, навпаки, блокує його (Лозовой, В.О., 2006).

В. Лозовой та Л. Сідак визначають саморозвиток особистості як низку пов'язаних одна з одною подій, зумовлених спрямуванням внутрішньо притаманної особистості свободи, яка об'єктивно забезпечує таку зміну станів особистості, що кожен наступний стан відповідає повнішому, багатшому, досконалішому буттю.

Науковці дають визначення поняття «усвідомлений саморозвиток особистості», яке вони розуміють як такий «саморозвиток особистості», за якого внутрішнє самозбагачення нею усвідомлюється, схвалюється і є бажаним (Лозовой В.О., 2006).

Основними ознаками усвідомленого саморозвитку, які дозволяють вирізнити усвідомлений саморозвиток з-поміж інших видів діяльності та розрізнити конкретні його форми, є: світоглядні, зокрема ціннісні й смисложиттєві орієнтації, мета і мотиви діяльності; ставлення особистості до піднесення досконалості буття і співвідношення з цим своєї активності, зокрема бажаність, про що свідчить використання для цього вільного часу тощо; багатогранність або однобокість самовпливу; систематичність і напруженість діяльності, спрямованої на розвиток чи нейтралізацію тих чи інших рис; планування діяльності й використання бюджету вільного часу; самооцінка й суспільна оцінка самої діяльності та її наслідків (Лозовой В.О., 2006).

У науковій психології поняття саморозвитку розглядаються в основному з двох підходів – структурного та динамічного.

У структурному підході саморозвиток розглядається як певна характеристика особистості, може бути зовнішньою та внутрішньою. З точки зору динамічного підходу саморозвиток розглядається як процес.

В. Слободчиков та Є. Ісаєв вважають, що саморозвиток – це фундаментальна здатність людини ставати і бути суб'єктом свого життя, перетворювати власну життєдіяльність у предмет практичного перетворення. Процес саморозвитку, на їхню думку, це одна зі складних форм роботи внутрішнього світу людини не тільки над перетворенням самого внутрішнього світу, а й над переробкою досвіду, встановленням своїх позицій та переконань, постановкою цілей, пошуком шляхів самовизначення (Слободчиков В.И., 2000). Тобто науковці розглядають сутність саморозвитку з позиції структурного підходу.

На думку В. Міляєвої та Ю. Бреус, розкриваючи психологічний зміст формування саморозвитку, головну увагу потрібно приділяти саме такому поняттю, як активність особистості. Всі зовнішні фактори сприяють розвитку та формуванню саморозвитку лише тоді, коли вони взаємодіють із внутрішніми механізмами її власної активності в роботі над собою, а саме: з її потребами, мотивами, інтересами, переконаннями й т. ін., а також здійснюють позитивний вплив. Детермінанти саморозвитку знаходяться в самій людині, котра як індивідуальність більшою або меншою мірою творить сама себе (Міляєва В.Р.).

Важливим теоретичним підґрунтям є дослідження В. Маралова, яке доводить, що характеристиками саморозвитку є життєдіяльність, активність особистості, рівень розвитку самосвідомості. Найбільш загальним є поняття життєдіяльність як безперервний процес визначення мети, діяльності та поведінки людини. В межах життєдіяльності здійснюється процес саморозвитку. Іншою характеристикою саморозвитку є активність особистості, яка може бути або соціальною активністю, або соціальною реактивністю.

Одиницею аналізу соціальної активності є оптимальне поєднання ініціативи та старанності. Важливою характеристикою саморозвитку є рівень розвитку самосвідомості, здатності до самопізнання. Розвинена здатність до самопізнання з її механізмами (ідентифікація і рефлексія) органічно включається в процес самопобудови особистості, визначення перспектив, способів і засобів саморозвитку.

Висновки. Отже, підсумувавши вищеозначене, доходимо до власної сутності поняття саморозвиток, об'єднавши структурний та динамічний підходи.

Саморозвиток – це складний динамічний процес, який має зовнішні та внутрішні умови розвитку, при чому зовнішні умови не є обов’язковими. Зовнішніми умовами саморозвитку особистості є впливи середовища та цілеспрямоване виховання. До внутрішніх умов відносять психологічні чинники такі, як рефлексія, креативність, толерантність, товариськість та інші.

Перспективи подальших досліджень. Вплив психологічних чинників на саморозвиток підлягає більш ретельному емпіричному вивченню, а також визначення структури саморозвитку, тож саме в цьому напрямку й планується подальша дослідницька робота.

Список використаної літератури:

1. Лозовой В. О. Саморозвиток особистості у філософській рефлексії та соціальній практиці. Монографія / Г.Г. Лозовой, Л.М. Сідак. – Х.: Право, 2006. – 256с.

2. Слободчиков В. И. Психология развития человека / В. И. Слободчиков, Е. И. Исаев. – М. : Школьная пресса, 2000. – 416 с.

3. Міляєва В. Р., Бреус Ю. В. Формування компетентності саморозвитку особистості в умовах реалізації компетентнісного підходу у фаховій освіті. http://elibrary.kubg.edu.ua/1067/1/_V_Miliaeva_Y_Breus_APNVLO_P_9_IPSP.pdf

ПСИХОКОРЕКЦІЯ ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРАННЯ У СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ СФЕРИ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ’Я (ОГЛЯД ЗАРУБІЖНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ)

УДК 159.944.3

Каплуненко Ольга Петрівна,

*студентка спеціальності 053 «Психологія,
КВНЗ «Вінницька академія неперервної освіти»*

Актуальність дослідження. Робота соціальних працівників соціально-медичних закладів для пацієнтів з вадами розумового розвитку характеризується емоційно нестабільним середовищем, значним зростанням кількості робочих стресорів, психоемоційним виснаженням, викликаних несприятливими умовами для догляду за пацієнтами.

Нещодавня реформа інтернатних закладів (2020-2026) передбачає значне скорочення персоналу, в результаті якого значно збільшується навантаження на одного працівника. Відсутність на базі таких закладів психологічних тренінгових програм направлених на збереження